

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม(วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ทางโลกเขาว่าโลกจะเจริญเจริญด้วยการศึกษา ไซ้ เจริญเพราะการศึกษานะ ดูทางประวัติศาสตร์สิ ยุคโบราณนะ ทัวโลกเลยทำกิจกรรมด้วยแรงสัตว์ ไม่มีเครื่องจักรง ไม้มีปฏิวัติอุตสาหกรรม พอปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นมา โอ้อโฮ โลกเจริญ แค่อสองสามร้อยปีนี่โลกเปลี่ยนแปลงไปมหาศาลเลย ถ้าวิทยาศาสตร์ยิ่งเจริญขนาดไหนนะ โลกจะเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก ทำลายทรัพยากรมาก โลกจะหมุนเปลี่ยนแปลงไป เห็นไหม แล้วนี่บอกว่าโลกมันจะเปลี่ยนแปลง แล้วความเป็นไปความเป็นประโยชน์ของมนุษย์มันจะเปลี่ยนแปลงไป ตอนพระพุทธเจ้าพูดอีกอย่างหนึ่งนะ เพราะสมัยนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรม จะที่ไหนก็แล้วแต่ใช้แรงงานสัตว์ทั้งหมด เกษตรสมัยโบราณต้องเป็นสถานะแบบนั้นหมดเลย

แต่ยิ่งย้อนกลับไปนะ ตั้งแต่ทำเกษตรไม่เป็นนะ หาอยู่หากินโดยธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงนี้วิทยาการมันจะช้ามาก แต่เดี๋ยวนี้วิทยาการมันจะเร็วขึ้นมา แล้วเราก็ไปรับซับรู้ตรงนี้ไง เวลาเราศึกษาขึ้นไปนี่ต้องเป็นวิทยาศาสตร์ๆ ก็เลยตีธรรมะไปก็เป็นวิทยาศาสตร์ ตีธรรมะเป็นวิทยาศาสตร์ เห็นไหม

ดอกไม้พลาสติกนะ กับดอกไม้ตามธรรมชาติ พืชเกษตรกรรมธรรมชาติมันต้องเกิดขึ้นมาเอง เห็นไหม เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ตั้งแต่มันเพาะพันธุ์ของมันขึ้นมา แล้วตั้งแต่เม็ดพันธุ์ของมัน มันผสมพันธุ์ของมัน แล้วมันจะแตกของมันขึ้นมา จะออกเป็นผลขึ้นมา มันต้องอาศัยธรรมชาติ อาศัยกว่ามันจะผลิดอกออกผลนะ มันมีชีวิตไง แต่ถ้าดอกไม้วิทยาศาสตร์ มันเป็นดอกไม้พลาสติก เห็นไหม มันมาต่างกันนะ มันอยู่ที่การกระทำ เห็นไหม ดอกไม้ธรรมชาตินี้

เวลามันจะเพาะพันธุ์ มันต้องได้อาหาร มันต้องได้อากาศ มันต้องได้แดดของมันขึ้นมา มันถึงจะ
ผลิพันธุ์ของมันขึ้นมา

ไอนี้ก็เหมือนกัน ถ้าวิธีการ เห็นใหม่ เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ออกมานี้ ถ้าเทศน์
ออกมาโดยธรรมชาติ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมชาตินะ มันเป็นเรื่องที่
มีชีวิตใจ มันเป็นเรื่องที่พัฒนาการของใจใจ ใจมันพัฒนาการขึ้นมาเพราะอะไร เพราะอย่างพระ
โพธิสัตว์ต้องสร้างสมบุญญาธิการมา ๔ อสงไขย ตอนที่สร้างบารมีนี้ตัดแต่ง ก็ตัดแต่งพันธุกรรม
กัน แต่นี้มาตัดแต่งจิต เห็นใหม่ เพราะมีความปรารถนา มีความพอใจทำ ทำด้วยความพอใจนะ
ไม่ใช่ทำความอัดอั้นตันใจ

ทำความพอใจเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้รู้จักประโยชน์ของมันใจ ประโยชน์ของมัน
อนาคตของมันที่จะทำให้เรามีอำนาจวาสนา ทำให้เราบรรลुरुธรรมขึ้นมา สิ่งนี้มันตัดแต่งมา เห็น
ใหม่ สิ่งนี้ตัดแต่งมานั้นมันเป็นพันธุกรรมมาตั้งแต่บุพเพนิวาสานุสติญาณ อดีตชาติ สิ่งที่เป็น
อดีตสร้างสมมา นี้มันมาสภาพนั้น

แล้วในปัจจุบันนี้เวลาเกิดขึ้นมา เห็นใหม่ เกิดจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า มันมีอะไรบ้างละ นี้ไปฝึกฝนกับเจ้าลัทธิต่างๆ นี้ ฝึกฝนขนาดไหนมันก็เป็นไปไม่ได้ ทั้งๆ ที่
เป็นธรรมชาติเหมือนกัน เป็นธรรมชาตินะ เพราะอะไร เป็นวิธีการฝึกจิตนี้แหละ วิธีการฝึกจิต
มันฝึกจิตวิธีใด แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ถูกวิธีขึ้นมา เห็นใหม่
มันทำให้โรคของพืชพันธุ์นั้นไม่งอกงามตลอดไป นี้มันงอกงามด้วย แล้วมันออกผลด้วย นั้นมัน
ออกผล นี้มันไม่ออกผล เห็นใหม่ นี้วิธีการใด

เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ออกมานี้ วิธีการถ้ามันเบี่ยงเบนไปเพราะอะไร เพราะทาง
วิทยาศาสตร์นะ เรากลัวว่าถ้าเราพูดอย่างนั้นไป เห็นใหม่ คุณสิ นรกสวรรค์ก็พูดไม่ได้ อาย อายนะ
พูดถึงนรกสวรรค์น่าจะกลัวจะเสียเครดิต จะพูดถึงมรรคผลนิพพานนี้ไม่กล้าพูดถึงอีกเลย แล้วพอมี
ความเชื่อขึ้นมา เชื่อทางวิทยาศาสตร์เพื่ออะไร พูดขึ้นมาด้วยวิทยาศาสตร์ พูดขึ้นมาด้วยสถานะ
ของวิทยาศาสตร์ ของความรู้ทางจิตใจ รู้ทางจิตที่เป็นสัญญา ที่ศึกษามาตามทฤษฎี ทฤษฎีคือ

วิทยาศาสตร์ แล้วอธิบายธรรมชาติมันก็อธิบายธรรมชาติเป็นวิทยาศาสตร์ออกมา วิทยาศาสตร์ออกมา มันก็เป็นดอกไม้พลาสติก เห็นไหม

การเกิดเกิดต่างกันนะ ดอกไม้พลาสติก ดอกไม้กระดาษ เห็นไหม ต้องตัดที่กระดาษ ต้องใช้ลวด ต้องใช้กระดาษพัน ต้องใช้กาว ต้องกาวผูกแล้วพันขึ้นมา วิธีการก็ต่างกัน ถ้าวิธีการต่างกันการเทศน์ออกมาก็ต่างกัน ถ้าเทศน์ออกมาต่างกันผลมันก็ต้องต่างกัน ผลมันไม่เหมือนกันหรอก ผลมันเป็นไปได้อย่างไร เห็นไหม

แต่พอผลออกมานี้ ดอกไม้พลาสติกหรือดอกไม้ธรรมชาตินี้ เดียวนี้เขาทำจนดูแทบไม่ออกเลย เราดูไม่ออกนะ เราดูไม่ออกนะ แต่ถ้าลองใช้กาลเวลาสิ กาลเวลา เห็นไหม ดอกไม้ธรรมชาติมันต้องเหี่ยวเฉาไปเป็นธรรมดา อันนั้นมันจะอยู่คงที่ของมันอยู่อย่างนั้นนะ คงที่อย่างนั้นนะ แต่มันก็ต้องย่อยสลายไปเป็นธรรมดา แต่มันต่างกัน มันต่างกัน เห็นไหม วิธีการก็ต่างกัน ผลก็ต่างกัน แต่ว่าเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ธรรมชาติปฏิรูปใจ ถ้าไม่มีธรรมชาติจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมชาติปลอมๆ นี่มาจากไหนล่ะ? มันปลอมๆ เพราะมันอ้างอิงได้ แต่ถ้าไม่อ้างอิง ผู้รู้จริงมี เห็นไหม หลวงปู่มั่นเวลาท่านเทศน์ว่า การ ท่านถึงไม่ค่อยพูดถึงผลไง แล้วเวลาครูบาอาจารย์ หลวงตาอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ของเราบอกว่า “ผลของธรรมนี้ในพระไตรปิฎกไม่มีหรอก” ในพระไตรปิฎกจะบอกไว้แต่เหตุนะ เหตุคือวิธีการบอกให้พวกเราทำ เหมือนกับการเพาะปลูก การเตรียมดิน เห็นไหม การเพาะปลูก การเตรียมดิน ดูวัชพืช เห็นไหม ถ้าเราจะไถเพื่อกลบให้เป็นปุ๋ยขึ้นมาก็ได้ แต่ถ้าเขาจะเผาก่อนไถ... เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน วิธีการมันก็ลงที่ดิน ลงที่การเพาะปลูกนั่น นี่ปัญญาวิมุตติ เจโตวิมุตติไง ถ้าปัญญาวิมุตตินี้มันเผาก่อน มันอะไรก่อน นี่มันใช้ปัญญา มันออกไปทางปัญญา วิธีการ ถ้าเป็นวิธีการมันก็เป็นวิธีการที่เป็นการทำเกษตรที่ออกมาเป็นพืชเป็นข้าวปลาอาหารให้ได้กิน แต่วิธีการทางวิทยาศาสตร์มันเป็นพลาสติก มันเป็นสิ่งที่ยึดไม่ได้ เห็นไหม สิ่งที่เราใช้ประโยชน์ไม่ได้ มันใช้ประโยชน์แต่ความสวยงามไง ใช้ประโยชน์ทางโลก นี่จิตนิสัย ความสวยงาม แต่

ผลของใจละ ผลของใจมันมีไหม ถ้าผลของใจมันมี มันจะย้อนกลับมาทำลายกิเลส เห็นไหม ถ้าทำลายกิเลสขึ้นมา กิเลสของใครละ กิเลสมันอยู่ในหัวใจ

ถึงบอกว่าในพระไตรปิฎกพูดไว้แต่วิธีการ แนวทาง แล้วเปิดไว้กว้างๆ เปิดไว้กว้างๆ นะ แต่เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินะมันรู้จริง ไม่ใช่แค่คิดล้นนะ เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ไม่มีกำมือในเรา” ถ้าสัจจะความจริงนี้เป็นสัจจะความจริง คือไม่มีแค่คิดล้น บอกตรงๆ บอกจะๆ นี่ยังทำไม่ได้เลย ทำไม่ได้หรอก เพราะอะไร เพราะกิเลสมันอ้างอิง เห็นไหม ธรรมะปฏิรูปนี้มันจะปฏิรูปขึ้นมา กิเลสมันจะอ้างอิง เป็นดอกไม้พลาสติกไปหมดเลย

เพราะการกระทำมันต้องกลับไปทำที่ดิน ต้องกลับไปทำการเพาะปลูกที่ดิน ไม่ใช่กลับมาเพาะปลูกออกมาจากบนโต๊ะ ออกมาจากสิ่งที่ในตู้ในไหที่เราเก็บไว้เรียบร้อยแล้ว นี่มันจินตนาการไปอย่างนั้น สภาวะผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ จากวิทยาศาสตร์ จากความเจริญที่เขาว่า ปัญญาๆ ไง

ครูบาอาจารย์ถึงว่า “คนที่อ้างว่ามีปัญญา คนที่อ้างว่าฉลาดนี้โง่ ๒ ชั้น” ๒ ชั้นเพราะอะไร เพราะว่าปัญญาของเราปัญญาเกิดจากสติปัญญาเกิดจากโลก เกิดจากสัญญา มันไม่ได้เกิดจากความรู้สึกจากภายใน มันเข้าไปชำระกิเลสไม่ได้ โลกทัศน์ เห็นไหม ความแหว่ล่อม ความเปลี่ยนแปลง ความแหว่ล่อมต่างๆ นี่นิสัย ขอนิสัย เวลาไปอยู่กับครูบาอาจารย์ต้องขอนิสัย ๕ ปี ถึงพ้นนิสัย เห็นไหม แต่ต้องฉลาดด้วย ถ้าไม่ฉลาดร้อยปีก็ไม่พ้นนิสัย เพราะอะไร เพราะเอาตัวรอดไม่ได้ไง เอาตัวรอดได้ ขอนิสัยนี้มันเป็นสิ่งที่เอาตัวรอด เป็นเครื่องอาศัย เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน การศึกษาจากภายนอกมันก็ศึกษาจากภายนอก มันเปลี่ยนแปลงได้ เปลี่ยนแปลงได้จากจรตนิสัยจากภายนอก แต่กิเลสมันเปลี่ยนแปลงได้ไหมละ กิเลสมันเปลี่ยนแปลงไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันไม่เข้าถึงไง เพราะเราไม่ได้ทำลงไปที่ดิน เราไม่ได้ทำไปถึงที่ใจ แต่ใจมันเพาะปลูกขึ้นมา มันเปลี่ยนแปลงไปยังไง เห็นไหม คุณสิ เราไถแปลงดินของเรา มันจะไถกลับไถอะไร เพื่อหมักให้เกิดปุ๋ย

ประสบการณ์ก็เหมือนกัน อย่างพระโพธิสัตว์ เห็นใหม่ แต่ละภพละชาติขึ้นมา ภพชาติหนึ่งก็โลกบหนหนึ่ง ภพชาติหนึ่งก็โลกบหนหนึ่ง สร้างบุญญาธิการหนหนึ่ง ชาติหนึ่งสร้างบุญญาธิการหนหนึ่ง ภพไปๆ เห็นใหม่ นี่มันเปลี่ยนแปลงไปสภาวะแบบนั้น พอเปลี่ยนแปลงไปมันดีขึ้นมา พัฒนาการขึ้นมา เวลาเราทำขึ้นมามันก็ย้อนถึงจิตใจ มันน่าสลดสังเวชนะ

สลดสังเวชที่ไหน สลดสังเวชตอนที่มันไม่เข้าถึงจิต มันไม่เข้าถึงการกระทำอันนั้น ถ้ามันไม่เข้าถึงการกระทำอันนั้นมันจะเป็นกรรมใหม่ ถ้ามันเข้าถึงการกระทำอันนั้นนะ มันเป็นสิ่งจากภายนอก สิ่งที่เป็นภายนอกมันเป็นภายนอกอยู่ ภายนอกมันเป็นอาการของใจ มันเป็นสิ่งต่างๆ อย่างนี้ มันเป็นการเพิ่มอำนาจวาสนาเพิ่มวาสนา

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ คูสิ เราตายไปแล้วก็ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เห็นใหม่ เป็นเทวดา อินทร์ พรหม เป็นปุลุชนกก็มี เป็นอริยบุคคลก็มี อริยบุคคลเพราะจิตมันพัฒนาขึ้นมาๆ แล้ว จิตมันเปลี่ยนแปลงไปแล้ว จิตเปลี่ยนแปลงมันเป็นความเป็นไป แต่เวลาพูดกัน เห็นใหม่ ไม่กล้าพูด นรกสวรรค์ก็ไม่กล้าพูด สิ่งใดก็ไม่กล้าพูด พูดไม่ได้เลย แล้วพูดสภาวะแบบนั้นเสียเครดิตๆ มันอายุกิเลสใจ

นี่เวลาครูบาอาจารย์ท่านว่านะ “ต้องขออนุญาตกิเลสก่อนแล้วค่อยเทศน์” ถ้าขออนุญาตกิเลสก่อน ถ้าพูดออกไปนี่มันจะเสียเรา ถ้าขออนุญาตกิเลสก่อน เห็นใหม่ นี่สิ่งนี้เราไม่เข้าใจ นี่ครูบาอาจารย์ว่ามา มันไม่กล้ายื่นออกมาจากจิตใจ ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันจะออกจากจิตเพราะอะไร เพราะ นี่มันไปที่ไหนล่ะ สวรรค์ในอก นรกในใจนี่ มันก็เป็นความจริงอันหนึ่ง สวรรค์ในอก นรกในใจ มันก็เป็นผู้ที่รับผล เห็นใหม่

สวรรค์ในอก นรกในใจ เพราะมันไปจากที่นี่ แล้วถ้ามันไปสะอาดที่ใจล่ะ? พอสะอาดที่ใจ เพราะมันไปที่ไหนล่ะ เชื่ออันนี้มันพาไปไง ไปเกิดนรกก็เชื่อนี้มันพาไป แล้วมันทำลายเชื่อมันแล้ว ทำลายสิ่งที่ไม่ใช่ เหมือนเรามีสิทธิแล้วเราสละสิทธิ์อันนั้นไป เราสละสิทธิ์นั้นเป็นทางโลกนะ อันนี้มันทำลายสิทธิ์เลย ไม่ใช่สละ ทำลายเลย ทำลายเลย ทำลายจนมันสะอาด สวรรค์ใน

อก เห็นไหม ถ้าสุคติที่นี้ ไปไหนมันจะไม่สุคติละ มันสวรรค์ในอกแน่นอน มันพร้อมจะไป อยู่แล้ว แล้วพอไปถึงสถานะของมัน

แล้วถ้านิพพานละ? นิพพานมันไม่ใช่สวรรค์ในอก นรกในใจ เพราะถ้ามีสวรรค์ในอก นรกในใจนี้ มันมีผู้เป็นเจ้าของ มันมีภวาสวะ มันมีพื้นดิน ถ้าทำลายพื้นดินหมด เห็นไหม นี่ดิน ถ้ามันมีอยู่นี้ ทุกอย่างสร้างบนดิน ภวาสวะคือภพใจ คือใจใจ ถ้าทำลายตรงนี้ไปแล้วมันจะตั้งอยู่ที่ไหนละ? มันไม่มีดิน ไม่มีอะไรทั้งสิ้น ไม่มีสิ่งใดๆ เลย ในหัวใจนี้ว่างหมด ว่างหมด ว่างแบบ ไม่มีด้วย จะอ้างสิ่งใดๆ ก็ไม่ได้เลย อันนั้นเป็นสัจจะความจริงใจ

แต่ถ้าเป็นความหลอกลวงเห็นไหม นี่อ้างๆ เป็นความว่าง ความว่างก็มีเจ้าของใจ ไม่เสวย อารมณ์ รักษาความว่างไว้ รักษาต่างๆ อันนั้นนะภวาสวะ เพราะว่ามันเป็นนามธรรม ใจมันเริ่ม เป็นนามธรรม พื้นดิน ทำลายพื้นดินหมด ไถออกมามันก็เป็นหลุมเป็นบ่อ เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราบอกว่าไม่มีสิ่งใดๆ เลย แล้วใจนี่คืออะไร? ความว่างใครเป็นคนพูด แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงนะ มันไม่มีอะไรเลย แต่มีอยู่ มีอย่างไรละ? นี่ถ้าไม่รู้พูดไม่ได้ ไม่รู้พูด ไม่ได้หรอก ถ้าถึงสัจจะความจริง ถึงบอกว่าถ้าพูดโดยสัจธรรมปฏิรูป เห็นไหม เพราะมีธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมจริงอันนี้มีอยู่ มันเลยอ้างอิงกันออกมา

เริ่มต้นวิธีการพิศหมด ผลออกมามันเป็นฉานโลกีย์ พอฉานโลกีย์ก็รักษากันไว้ใจ ถ้า เริ่มต้นเริ่มถูกเข้าไป เห็นไหม มันเป็นอริยมรรค นี่มรรค เห็นไหม ถึงบอกว่า มนุษย์ใจ มนุษย์ได้ พลอย เห็นไหม ถ้ามนุษย์ที่ยังโง่อยู่ก็ยังไม่รู้จักพลอย เห็นพลอยอยู่แต่ว่างพลอยไว้ตามธรรมชาติ ของมัน แล้วปฏิเสชนะ สักแต่ว่า สักแต่ว่า แต่ถ้าเป็นมนุษย์ที่ฉลาด เห็นไหม รู้จักพลอย เก็บไว้ ก่อน ถ้าเป็นพลอยที่ดิบๆ ก็ต้องเจียรระไนขึ้นมา... ถ้าเก็บขึ้นมา มันถึงเป็นมรรค เห็นแล้วเข้าไป จนเลย แต่ก็ยังไม่รู้จักมัน แล้วก็เก็บขึ้นมาเป็นประโยชน์ไม่ได้ เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน อริยสัจใจ เวลาจิตมันสงบขึ้นมาแล้วนี่ เป็นความรู้จริงนี้แหละ แล้วเข้าไป เห็น เห็นแล้วยังยกขึ้นวิปัสสนาไม่ได้ ยกขึ้นวิปัสสนาไม่ได้มันก็เป็นสักแต่ว่า แต่ถ้าเป็นสัจจะ

ความจริงนะ มันเป็นสักแต่ว่าเพราะเชื่อมันขาด เพราะมันทำลาย มันสักแต่ว่าเพราะต่างอันต่าง
จริงต่างหาก มันต่างอันต่างจริง มันไม่เข้าถึงจิต จิตนี้มันเลยไม่ไปยึด เพราะไม่มีกิเลส มันใช้คำ
สักแต่ว่า มันเป็นของมันต่างหาก จิตเป็นของจิตต่างหาก

แต่ถ้ามันเป็นคนโง่ สักแต่ว่าโดยไม่รับรู้ สักแต่ว่าโดยวางไว้ สักแต่ว่าแต่ปาก แต่กิเลสมัน
ไม่ได้ขาดเลย แล้วจะรู้สำนึกเวลาถ้ามันตายไป ตายไปไปเกิดบนพรหมขึ้นมา ถ้าเป็นสมาธิอย่าง
นั้นไปเกิดเป็นพรหมขึ้นมา มันจะรู้จักมันเลยว่าสิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมะเลย สิ่งนี้เป็นเรื่องของฤทธิ
ไพเราะที่เขาประพาศปฏิบัติมา แต่เพราะบรูชนั้นมันโง่ เห็นไหม

นี่วิธีการนี้มันจะฟุ้ง ฟุ้งเวลาเทศนาว่าการ เวลาแสดงธรรมออกมาที่มันฟุ้งหมดเลย
เพราะอะไร เพราะรู้แก่ไหนก็พูดแก่นั้น มันจะพูดเหนือความที่ตัวเองสัมผัส เหนือความรู้ของ
ตัวเอง เป็นไปไม่ได้ มันต้องพูดจากความรู้ของมันเอง นี่สังขรณ์ปฏิรูปไป วิธีการก็ผิด ผลก็ผิด
แล้วมันจะเอาผลมาจากไหนละ

นี่ถึงว่าในการเทศนาว่าการ ในวงกรรมฐานนะ การเทศนาว่าการนี้สำคัญที่สุด เพราะ
อะไร เพราะมันออกมาจากประสบการณ์ตรงของตัว แล้วก็วิธีการปฏิบัติไป เวลานั่งสมาธิตลอด
รุ่ง เวลาอดนอนผ่อนอาหาร เวลาเดินจงกรมนี้ สิ่งนี้พิสูจน์กันตรงนี้ ถ้าเข้มแข็ง เห็นไหม เข้มแข็ง
ทำสัจจะความจริงนั้นได้ มันก็มีเหตุว่าจะไปถึงธรรมอันนั้นได้

นี่สิ่งนี้ถึงพิสูจน์กันด้วยความเพียรชอบ แล้วผลที่เกิดจากความเพียรชอบนั้นคืออะไร? สิ่ง
นี้เป็นสัจจะความจริงนะ อริยสัจเกิดที่นี่ แล้วผู้รู้มี ถึงกลัวกันที่ผู้รู้ แล้วก็อ้างอิงว่าผู้รู้คำประกัน
ผู้รู้รับรอง ใครรับรอง? องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารับรองใคร เห็นไหม เพียงแต่ผู้ที่
ประพาศปฏิบัติ ครูบาอาจารย์บอก เห็นไหม แสดงธรรมมาสิ แล้วเพียงแต่เราฟังว่าใช่หรือไม่ใช่
เท่านั้นเอง ไม่สามารถไปรับรอง ไม่สามารถไปการันตีใครหรอก เพราะสิ่งนั้นมันเป็นสัจจะ
ความจริงของแต่ละบุคคล เพียงแต่ถึงที่สุดไม่ถึงที่สุดนี้มันอำนาจวาสนา แล้วการประพาศ
ปฏิบัติ สิ่งนี้มันเกิดมา มันเกิดมีนะ

สิ่งนี้มีเพราะมีเรา เพราะเรามีเราถึงพยายามประพฤติปฏิบัติ อย่าชะล่าใจ ต้องหมั่น
ตรวจสอบ หมั่นพิสูจน์ตรวจสอบใจของตัวเองตลอดเวลา สิ่งที่ตรวจสอบเพราะเรา สิ่งที่เรา
ตรวจสอบ เห็นไหม ธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมสมควรแก่ธรรม สมควรของเด็กๆ เห็นไหม
สมาธิก็สมควรเด็กๆ นะ วิปัสสนาขึ้นมาวัยทำงานก็ทำงานอยู่นะ ผลถึงเวลาเกษียณแล้วนี่ มัน
ตรวจสอบมาตลอด แล้วมันจะมีความรู้จริงของใจขึ้นมา ใจอย่างนี้มันถึงว่า เราเกิดมาแล้วไม่เสียด
ชาติเกิด เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เขยิบบนแผ่นดินของชาวพุทธ แล้วเราได้ลิ้มรสของธรรม
ด้วย อันนี้ประเสริฐที่สุด เอวัง